

פרק תשעה עשר

שבתות ומועדים בישיבת חכמי לובלין

אורח 1234567

נועם השבת

אם בכל ימות השנה שררה בישיבת לובלין אורח קודש של שמחה ו"חירותא דשמעתא", הרי בשבת קודש בו נפשות ישראל בצל כנפיה יחסיון, ירדה על הישיבה רוח עילאית מרוממת.

עם רדת צללי בין הערביים בפניא דמעלי שבתא, היו פני רבינו – שנשמתו נחצבה מעולם השירה – משתנים. בבת אחת היה מתנער מכל טרדות החולין על טהרת הקודש של החזקת הישיבה, ויחד עם התלמידים שעטרוהו כנסיכים, היה מתעלה לעולמות וספירות עליונות של רגשי כסופין טמירים ונעלים לנעם זיו השבת וצוף עינוגיה הקדושים.

כחומר ביד היוצר היו לבות התלמידים בידיו בכל יום השבת. לרגע היה פותח בשיר רווי געגועים וערגה ועמו נסחפים כל התלמידים בניגון צובט הלב, ובבת אחת היה עובר לניגון שמחה וריקוד סוער של שבח ושירה לא-ל אשר שבת ברא.

שבת בלובלין היתה חוויה רוחנית עמוקה שחרתה חותם בל ימחה בלב כל הנוכחים. לא פלא הוא שתלמידי לובלין חוזרים תמיד ומתרפקים בזכרונותיהם על זכר שבתות הישיבה רווי העונג.

מתאר הג"ר מרדכי פוגלמן (אב"ד קרית מוצקין) שאר בשרו של רבינו שזכה להיות בשבת בלובלין.

"בלובלין, בימי רבה, בן דודי הגאון ר' מאיר שפירא זצ"ל, היו שתי שבתות: שבת בעיר לובלין ושבת ב"ישיבת חכמי לובלין". השבת שבמתא לובלין היתה קודש, והשבת שב"ישיבת חכמי לובלין" קודש קדשים. השבת שבעיר לובלין, בבית הכנסת של המהרש"ל, כמו ביתר בתי כנסיות ובתי מדרשות, ב"שטיבלך"

ש"ס תשס"ז

ובמנינים וברחובות היהודים, היתה שבת שכל חן העתיקות והדר האצילות חופפים עליה. אבל עלתה עליה השבת שב"ישיבת חכמי לובלין". בישיבה היתה השבת עילאית, שמימית, בחינת "הוד שבהוד".

1234567

יהודי לובלין, ביחוד הלומדים, התלמידי חכמים ובני העליה שבהם, אשר השתוקקו לטעום טעמה של שבת מדרשית עונג, רווית חדוה וספוגת קדושה, עלו ביום השבת לישיבה כדי לבלות כמה שעות של הנאה רוחנית והתרוממות נפשית בתוך כתלי הישיבה. אמרנו "עלו" לישיבה, מפני שהישיבה היתה בנויה על גבעה ומתנוססת לתפארת במעלה העיר, כאילו היא שומרת, ומשגיחה על העיר לובלין הנמצאת במורד הגבעה.

בשעות אחרי הצהרים של ערבי שבתות רבתה התכונה והתנועה בתחומי הטריטוריה הריבונית של ממלכת התורה בלובלין שוקקת החיים. הישיבה היא כמעט עיירה בפני עצמה, הכל יש לה משלה. שלטונות והנהלה משלה, תקנות ו"חוקים" משלה, מאפיה, מכבסה, בית מרחץ בבנין הענקי של הישיבה, כלום לא חסר בבית מלכות התורה בשביל מאתים אזרחיה תלמידיה. בערב שבת ריצה ודיצה בבנין הישיבה וברחבה שלפני הכניסה, הכנה רבתי מסמלת קבלת פני שבת המלכה.

1234567

ושבת המלכה מתגלת שם ברוב פאר והדר, בזיו ובהוד. לנרות השבת, אשר שביביהם מתנוצצים חוצה מבעד חלונות הישיבה, יש לשון וביטוי משלהם. הם מספרים לעוברים ושבים על יד ככר הישיבה כי ב"ישיבת חכמי לובלין" אין חול ואין חילוניות ביום השבת, כל הנמצאים בתוכה מתעטרין בנשמתין חדתין. התלמידים, כל אחד לבוש בגדי שבת טיפוסיים, נוסח פולין או גאליציה, כל אחד לפי סביבת מוצאו. רבם מהר"ם שפירא — כל טרדותיו ודאגותיו, המשא הכבד והאחריות הרבה המוטלים עליו בתשלומי חובות בנין הישיבה, בהנהלתה ובהחזקתה, נעלם, פניו נוהרים בנהירו עלאה. באה שבת — באה מנוחה ושמחה וחדוה. השמחה והחדוה ממלאות ביום השבת את כל חלל הישיבה. בכל פינה שאתה פונה, באולם הגדול המשמש גם בתור בית כנסת, באולמות הקטנים, בספריה הענקית, בחדרי התלמידים ובאולם האוכל — עונג שבת מבצבץ מכל צד ועבר. הישיבה כולה אומרת שירה וצהלה ביום השבת.

בשבתות ובימים טובים, וגם בראשי חודשים ובימי שני וחמישי, היה מהר"ם שפירא נוהג לסעוד יחד עם תלמידיו באולם האוכל. ומי שלא השתתף בסעודת שבת ב"ישיבת חכמי לובלין" בה סעד הרב עם תלמידיו, לא ראה ולא השתתף בסעודה של מצווה ושל עונג שבת מימיו. בסעודות שבת הנעימו זמירות

המנצחים בנגינות שבין התלמידים. חיבה יתירה היתה לו להרב ז"ל לאחד מתלמידיו הצעירים ביותר, שידע לא בלבד כמה מסכתות על פה, אלא גם הצטיין בקול אדיר ונעים. מקהלת התלמידים שרה יחד בשבתות את הזמירות. התחילו בניגון צנוע, והניגון והזמרה הלכו הלך וחזק, הלך והתגבר עד שהפכו לניגון של סער והתלהבות; לבסוף נסתיימה השירה בריקוד נלהב של כל התלמידים הסועדים יחד עם הרב ז"ל, באולם הגדול של הישיבה. הריקוד הנלהב ארך שעה ושתיים, והניגון של "וטהר לבנו לעבדך באמת" הלך הלך והתגבר, הלך והתחזק, ביקוד סוער, בהתלהבות: "וטהר לבנו... וטהר... וטהר...". רביקות עצומה. שרשרת הרוקדים של הרב ז"ל עם תלמידיו הולכת ומתחשלת, הולכת ומתהדקת: "לעבדך... לעבדך... באמת!..." אנו רוקדים ושרים ללא עייפות וליאות. השיר איננו אותיות פורחות גרידא, לא! כאן רואים ומרגישים בחוש את השאיפה לטהרה, את הרצון לעבודת ה' תמה וברה, את הגעגועים והכיסופים לתורת אמת...

לשבת כזו ב"ישיבת חכמי לובלין", זכיתי בקיץ שנת תרצ"ג, בפרשת חוקת. כשבקרתי בישיבה לפי הזמנת הרב זצ"ל. השבת הזאת חיה לפני במלוא זהרה ואורה, יפיה והודה – והיא לא היתה השבת היחידה בלובלין.

הרב יצחק

נשמה יתירה

הסופר רבי זליג שכנוביץ ז"ל שהיה אורחה של הישיבה יחד עם משלחת "קרן התורה" העלה על גבי העתון "יודישע טאגבלעט" (ז' כסליו תרצ"ד) את התרשמויותיו מאותה שבת:

"הישיבה לובשת מלבושי שבת ועוטה קדושת שבת. אולם השיעורים נוהר כולו מאלפי אורות, היציע תפוס עד אפס מקום, התלמידים מוכנים וערוכים לתפלה, רובם לבושי משי וחושי כובעי קטיפה או אטלס, הפנים המעודנות רחוצות למשעי, הפיאות מסולסלות יפה, והתפלה מתחילה בחדרה שכזו, שמעודנו לא ראינו כמותה. לכבודנו הזמין המארח חזן ומשוררים המשמיעים לחן "לכה דודי", שביחס לתפלות האחרות, הנאמרות בנעימה רכה, הוא עולה בטנור החזק שלו. התפלה מתארכת לשעתיים. ועם סיומה, עוד לפני הקידוש על הכוס, נלמד משהו מענייני דיומא.

ליד שולחן השבת מסובים, נוסף לתלמידים, אורחים רבים – למעלה ממאתיים איש. מן השולחן משתפכים נגונים וזמירות. המלצרים והמגישים בראשות ר' אבא, אינם מתעייפים מלהגיש למאות האורחים היושבים אל

השולחן את סעודת השבת הטעימה. התלמידים בראשות רבם המנצח, האורחים, צוות העובדים, המקורבים, והאורחים הצרים על הבנין מבחוץ ומציצים פנימה מבעד החלונות וסדקי הדלתות כולם כאחד מדושני עונג השבת. וכולם ע"י הנשמה היתירה השוכנת בקרבם נהפכו לחטיבה אחת, לגוש אחד מגובש.

נישאים גם נאומים. וכאשר הרב קם מכסאו אחר חצות הליל כשניגון ערב של "עוצו עצה" מתנגן מפיו, מתלכד ריקוד ער וסוחף לפי קצב המנגינה, המצלצלת עוד כיום באזני.

תפילת השחרית של יום השבת מתארכת עד לשעות אחר הצהרים, במרכז עומדים נאומיהם המצוינים של רבי מאיר שפירא אחד התלמידים ונציג האורחים, סעודת הצהרים של שבת המלווה כרגיל בזמר ובשיר, פולשת לתחום שיעורו של הרב במסכת זבחים, בקול צלול משמיע הרב את שיעורו במשך שעותיים תמימות. הסברתו הבהירה מאלפת, התלמידים מתערבים בשיעור, מי בקושיה מי בהערה, מתחילה שואלים בבושת פנים, אולם אט אט כובשת לה הביטחה מקום. השיעור מיועד גם בשביל הקהל, והמקומות מתחלקים בגורל, תם השיעור, עוד נותר לנו קצת זמן כדי לצאת ידי חובת "שלש סעודות"

שבת בלובלין ושבת בוילנא

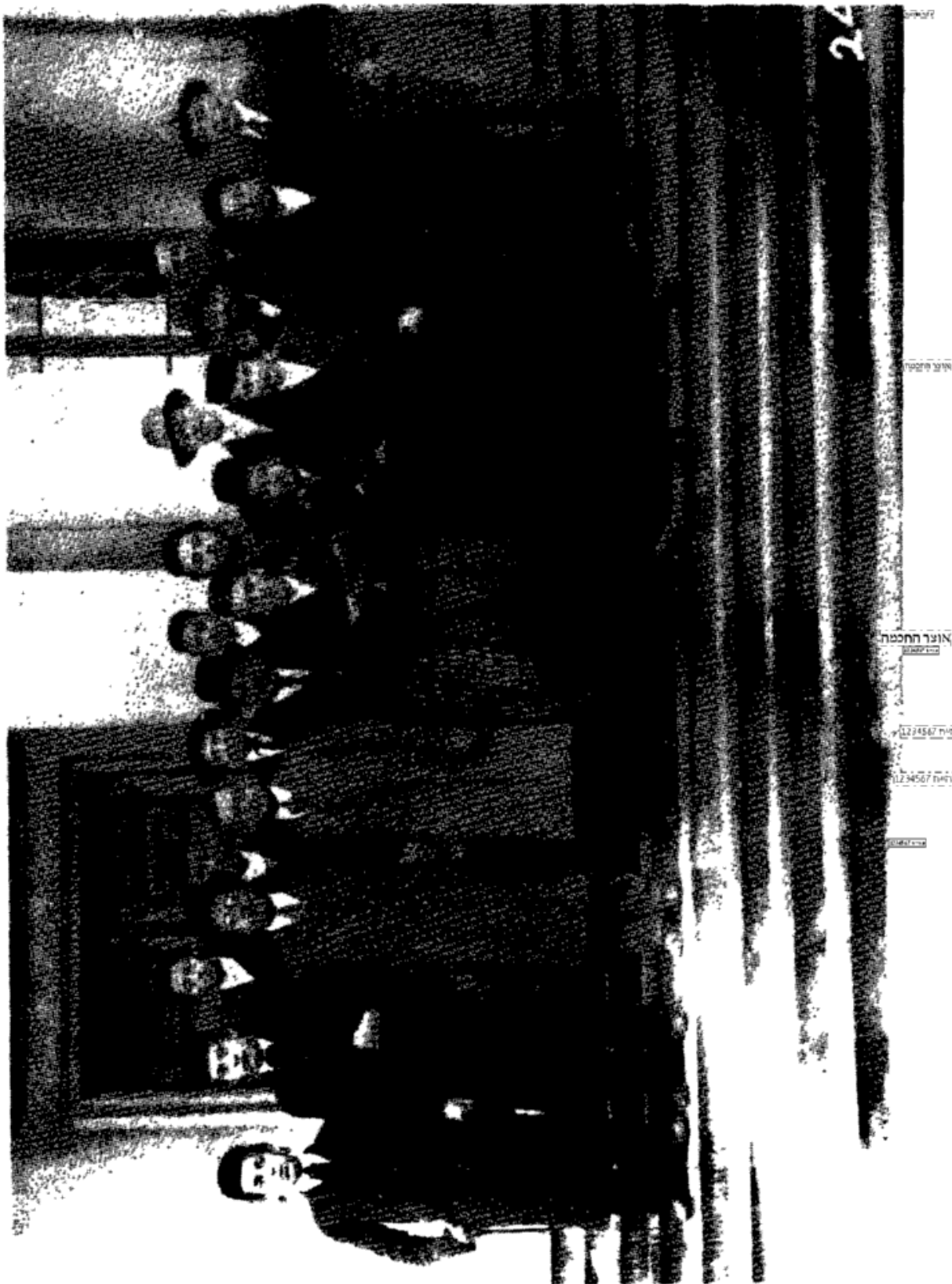
רבי דוד טירקל שליט"א מוין-ניו יורק, שנמנה על משלחת "קרן התורה" שביקרה בישיבה בשנת תרצ"א במסגרת סיור מקיף שקיימה בכל אירופה, וביקרה בערים: נייטרא, קראקא, לובלין, ורשא, ראדין, מיר ווילנא, פירסם בעתון בית יעקב (גליון 37) את רשמיו מסיור הסטורי זה.

בין הדברים כותב רבי דוד:

אוצר החוויות עצום הוא, ומה להוציא מתוכו? אנסה. ומה שיעלה – יעלה.

נסענו להכיר שלוש נוסחאות של יהדות התורה – פולין, ליטא וכן סלובקיה. שאפנו לתפוס את המיוחד שבכל זרם הישיבות בכל ארץ וארץ. ומה נחרט בזכרוני? שתי שבתות.

שבת אחת בלובלין. שבת חסידית, חגיגית, גרושת שמחה ועונג. ריקודים וניגונים. מחול וזמרה. אף ה"יעקים" מבינינו נסחבו עם נחשול הרוקדים. כי השבת שלנו עברה בין כתלי "ישיבת חכמי לובלין". ואישיותו של הרב מלובלין שפעה שמחת-שבת שהציפה ממש את הישיבה, ואת העיר, ואת כולנו יחד.



עומדים מימין לשמאל: רבי דוד טירקל שיחי', השלישי: שומר הפתח של הישיבה, הרב ספרא (חבר המשלחת), הבחור יהודה מלבר שיחי', רבי שמשון הלר שיחי', הבחור משה דורליך הי"ד. משמאל לימין עומדים: הבחור דוד קאווע, הרביעי רבי אהרן לעבוואל הי"ד, השישי רבי משה פראגר ע"ה, אחריו עומד הרב וורדנבורג (חבר המשלחת)

^{אוצר החכמה}

ושבת אחת בוילנה. זו היתה שבת־קודש מסוג אחר. רצינות וחרדת הרוממות. הדרת־כבוד ועול המלכות. שבת שכולה תורה ורוחניות. התפללנו ב"קלויז" של הגאון. שמענו שיעורים בתורה. והתבשמנו בתבלין השבת, על־פי נוסח המתנגדים. והיות כי אווירה שבתית זו היתה יותר קרובה לרבים מאתנו תושבי אירופה המערבית, נתעשרנו הרבה בשבת זו

מעין עולם הבא

הסופר החרדי רבי שמואל רוטשטיין ז"ל מסכם במאמרו על רבינו שבת אחת ששהה בישיבה במחיצת רבינו:

^{הנהגות}

"את העונג והשמחה שהרגשתי בשבת ההיא אי אפשר לתאר במילים, מכניסת השבת עד אחר סעודת מלוה מלכה חיינו באוירה של עולם הבא ממש. חשבתי שנמצאים אנחנו באיזה היכל פלאים והרב ותלמידיו דומים למלאכי השרת.

^{אורח חיים}

למן הרגע בו הופיע הרב מעוטף בטלית באולם הישיבה הנהדר השופע אור יקרות, לקבל שבת, גברה והלכה ההתלהבות וההתרגשות. מי יוכל לתאר לפניכם את סעודת ליל שבת כשהרב היסב בראש השולחן, שלחן מלכים, בצוותא עם מאות תלמידיו, וקול זמירותיהם המתוקים בקעו ועלו למרחקים. או בשעה שהרב אמר דברי תורה ואנחנו הקשבנו רב קשב לבל נחסר ח"ו אף מלה אחת, והגה היוצא מפיו. פה מפיק מרגליות, אח"כ הריקודים עד לשכרה ממש ו"היריד" ששרר במשך כל הלילה. ליל השבת בהיכל הישיבה שכמעט כל התלמידים לא נמו אף רגע, נדדו שנתם ועסקו בתורה שהאירה בבית הזה כנתינתה.

והסעודה השלישית — הסעודה האחת בה זכו בני העיר להשתתף ולהקביל פני רבם, הרב דמתא, והרב אמר דברי תורה שחדרו עמוק עמוק לחדרי בטן ונשארו תקועים שם לנצח".

— מי שזכה לשבות ביח"ל עם הרב לא ישכח לעולם את משמעות דברי הפיטן: "מעין עולם הבא יום שבת מנוחה..."

המתאחדת בתורתך

כמו כל שיטתה ורוחה של הישיבה גם יחודה של השבת בישיבת לובלין היתה — בשילוב של תורה וחסידות עילאית כאחד.

בד בבד עם רגעי ושעות ההתעלות המיוחדים המשיכו סדרי הלימודים בעיון ובפלפול חברים, לא לחינם היו אומרים בלובלין ששבתו של רבינו התחלקה לשלושה חלקים כשלושת התפקידים שנשא על שכמו.

הרב

ראש ישיבה, רב, רבי.

הכיצד?

בליל שבת היה רבינו "ראש ישיבה", ובמיוחד בהפסקה שבין קבלת שבת לתפילת מעריב שבה היו הבחורים ניגשים לרבינו ושוחחים לפניו את קושיותיהם וחדושיהם בסוגיות שעסקו בו במהלך השבוע.

בש"ק ביום היה "רב", כאשר רבים מאנשי הקהלה היו מתאספים רבים מתושבי הקהילה וניצבים על הגלריה לשמוע אל הרינה ואל התפילה, ולחזות בפני רבם ועבודתו.

הרב

בסעודה שלישית היה "רבי", ביושבו אחוז שרעפים בדבקות עילאית ונושא דברי תורה עמוקים ברום עולמה של החסידות.

הרב

המורשת ממשיכה

אזירת השבת המיוחדת שרבינו יצר ורקם בישיבת יח"ל נשארה חרותה ומוטבעת בין כותלי הישיבה גם לאחר פטירתו כאשר שרביט ההנהגה הועבר לידיהו של הגאון מקוז'יגלוב מענקי הרוח בעולם החסידות באותו הדור.

אבי מורי הג"ר משה מנדלבוים זצ"ל מתאר שבת בישיבה במחיצתו של בעל "ארץ צבי" ממלא מקום רבינו בראשות הישיבה:

1. מושג על מידת ההתמדה ששררה בישיבה בשב"ק ניתן לקבל מסיפורו של תלמיד הישיבה רבי נתן לוברט שנהג לסיים מדי שבת בשבתו את כל "מסכת שבת". כשנודע הדבר לאחד מחבריו התעוררה בו "קנאת סופרים" ואף הוא נהג לעשות זאת, כיון שראה ר' נתן זאת החליט להוסיף על חק תלמודו בשבת גם את לימוד כל מסכת "עירובין".
2. אבי ומורי זצ"ל זכה ללמוד בישיבה תקופה לא ארוכה, רק כשנתיים, אך הישיבה השאירה בו רושם עצום.

הג"ר פנחס הירשפרונג שליט"א כותב בהסכמתו לספרו "אור משה" על הש"ס: "זיכרתי ובמכירי קאמינא, כי אני זוכר אותו עוד מימי טל ילדותו, כי היה בין התלמידים המפוארים שבישיבת חכמי לובלין, והיה ילד שעשועין אצל רבותיו".

רבי מאיר שפירא שיחי' מספר, כי ביום הראשון, כשהגיע א"מ זצ"ל ללמוד בישיבה, הוא הגיע לישיבה לפנות ערב, ואחרי שהלך לישון, קרא רבי יוסף קניגסברג הי"ד לכמה



אבי מורי הג"ר משה מנדלבוים זצ"ל בהגיעו
ללמוד ביח"ל

מהתלמידים והראה להם איך שסידר יפה בגדיו ליד המיטה כשהלך לישון, למרות שהיה כה עייף מהדרך הקשה ומהלחץ לפני ביאתו לישיבה, ואמר להם, "מובטחני בו, שיגדל גדול בישראל"...

בשנות השואה גלה עם קבוצת תלמידי יח"ל לז'נבה ולשנחיי שבסין, וכל אותם שנים לא פסק מלחדש ולכתוב חדושי תורה נפלאים בכל מרחבי ים התלמוד.

בא"י כיהן כר"מ בישיבת חדושי הרי"ם ובת"א ואח"כ כראש ישיבת "תומכי תמימים" בלוד. משם עבר לכהן כראש כולל גור בת"א ולאחר מכן ראש הכולל בעיר ערד.

נלב"ע ביום ו', ט"ו טבת תשמ"ז.

עד כעת נדפסו מחדושו ב' כרכים "אור משה" על זרעים, מועד, וקדשים, כששאר כתבי היד שהשאיר אחריו נמצאים בהכנה לדפוס.

יהי זכרו ברוך.



טקס הנחת אבן הפינה לישיבת "שפת אמת" בירושלים

משמאל לימין: הרה"ח ריי"מ לוי"ן ז"ל, כ"ק אדמו"ר בעל ה"בית ישראל" זצ"ל, הרב הרצוג זצ"ל, כ"ק אדמו"ר בעל ה"לב שמחה" זצ"ל, הגאון מפרשבורג זצ"ל, הג"ר זלמן סורוצקין זצ"ל, אבי מורי הג"ר משה מנדלבוים זצ"ל (נואם) הגאון מטשעבין זצ"ל, הרב ב"צ חי עוזיאל ז"ל

אוצר החכמה

"ערב שבת עם חשיכה. אולם הישיבה הגדול נתמלא כבר מזמן. כל אחד יושב לו במקומו מהורהר. מפעם לפעם פותח את עיניו העצומות, מעיין בספר הפתוח לפניו, וחוזר ועוצמן. הנה שבוע של חול עובר, השבת ממשמשת ובאה, ובמה הוא מקדם את פניה? הלב צר מהכיל את רגשותיו הגואים וממעמקיו מתפרץ איזה ניגון חסידי.

"לכו נרננה לה!", נשמע קולו של בעל התפילה. הכל קופצים ממקומותיהם, כאילו כיוון הוא ממש לאותו הרגע. מיד מתגברים הקולות ועולים: "לכו נרננה לה!" הנה נשמע קולו העורג של אחד המתפללים: "הוד והדר לפניו, עוז ותפארת במקדשו"... והנה קולו המתחנן של השני: "זכר חסדו ואמנתו לבית יש-ראל"... וקול אדיר מתגעש: "קול ה' בכוח"...

הלכבות תוססים, עוברים על גדותיהם. שוב אי אפשר להביע במלים את המיית הרגשות, ושירה אדירה מזקעת מפי הכל: "לכה דודי לקראת כלה, פני שבת נקבלה". השירה מתגברת, עולה, והיא מעלה אותך לעולם שכולו שיר ושבח, לעולם שכולו שבת. הנך מקדם את פני השבת מתוך השתפכות הנפש, מתמסר אליה בקידת הכנעה, אוספה אליך, אל תוך תוכי לבך: "תוך אמוני עם סגולה, בואי כלה, בואי כלה!"...

שבתות ומועדים בישיבת חכמי לובלין

קיג

וכאדם שגולד מחדש בעולם חדש, הנך פותח ואומר בקול חרישי את מזמור שיר ליום השבת. המלים שוטפות כמו מאליהן: "טוב להודות לה' ולומר לשמך עליון". אתה בא לידי התפעלות: "מה גדלו מעשיך ה'!" כל מעשי בראשית עוברים לנגד עיני רוחך, כאילו זה עתה נרקמו מחדש בלבך ההומה...

פתאום אתה קופא על מקומך, לקול שאגתו האדירה של הגאון מקוזיגלוב, ראש הישיבה: "מה גדלו מעשיך ה'!" קולו פולח בחדוותו את חלל בית המדרש. ושוב נשמע קולו הרועם, שיחד עם זה הוא מלא רוח וחינוך: "איש בער לא ידע, וכסיל לא יבין את זאת". לא יבין...

מבעד לחלונות מחייכים אליך הכוכבים, כאילו מגלים לך סוד שמימי עליון: "כגונא דאינון מתיחדין לעילא באחד אף הכי איהו אתיחדת לתתא ברזא דאחד..." בעל התפילה כאילו משתתף עמך בהרהורך, משתהה רגע, מתבונן קמעה: "ואתקנת למישרי עלה מלכא קדישא עילאה..." ושוב מצטלצל קולו בחלל בית המדרש "ברכו את ה' המבורך". וכשאתה מגיע לקריאת שמע נדמה לך כאילו היקום כולו, עליונים ותחתונים, מקבלים עליהם עול מלכות שמים וקוראים אתך בלב שלם: שמע ישראל!

בתום התפילה הכל מתייצבים בשורה לומר "שבת שלום" לגאון הקוזיגלובי. בעברך לפני פניו הלוהבים הנך רואה בחוש, שהוא כאילו מרחף בעולם אחר, איננו רואה ואיננו שומע אותך, רק שפתיו ממלמלות: "שבת שלום".

הכל יורדים אל חדר האוכל. צילי התפילה עדיין מהדהדים באזנים והמחשבות עודן תפוסות בעולם רוחני. עילאי. גם כאן, בחדר האוכל המרווח, האווירה היא שבתית. שלל אורות מציפים את האולם, ודומה כאילו השבת גופא היא שמאירה ומבהיקה מסביב. הבחורים משוטטים הנה והנה, ופיאותיהם המסולסלות מיטלטלות בחן לשני צדעיהם. "שלום עליכם מלאכי השרת". וכי מלאכי השרת יש להם דמות יותר אצילית מזו של הבחורים הללו?

אחרי קידוש ונטילת ידיים כל אחד תופס את מקומו ליד השולחן. אך התחילו בסעודה וכבר נשמעים אמרי צדיקים ודברי חסידות. אחד הבחורים, מחסידי גזע קוצק, מזכיר אימרת הרבי מקוצק: "ויקחו לי תרומה מאת כל איש" — לא מכל אחד אפשר לקחת יראת שמים, אלא לפרוש קצת ולתרום מכולם! ובחור אחר, מחסידי גזע וורקא, מעלה לעומתו אימרת הרבי מוורקא: "ויקחו לי תרומה מאת כל איש" — מכל יהודי אפשר לקחת התרוממות ויראת שמים! שלישי מנסה לפשר ביניהם באימרת ה"יהודי הקדוש": "עירובין ונטילת ידיים"



הרה"ק רבי אריה צבי פרומר מקוויגלוב זצ"ל-
הי"ד

— יכול אדם להיות מעורב עם הבריות ובכל זאת פרוש מהם... וכך משוחחים זה עם זה בידידות.

הראיתם מימיכם דגים ממולאים בדברי חסידות? מרק מתובל בסיפורי צדיקים? לכאורה אוכלים סעודת שבת, אבל דומה כאילו בולעים את השבת גופא... אי משם נשמע הניגון הלובליני המסורתי: "קדשנו, קדשנו במצוותיך", ומיד מתעוררים כל המסובים ומצטרפים אל הניגון. אחר מצטרפים לקולו של אחר, המפזם לו חרש: "וטהר לבנו לעבדך באמת, באמת". הידיים משתלבות זו בזו וחישי מהר נוצר מעגל, ההולך ומתרחב מרגע לרגע. אורות האולם כבר כבר, אך מי ישים לב לחושך? עכשיו מאירים כאן פניהם של הרוקדים...

^{הגאון הקוזיגלובי} שלח להודיע¹ שדעתו אינה נוחה מריקוד בשבת... אבל מסתבר, שהוא עצמו השלים עם זה ובלבו פנימה נהנה למשמע צלילי הניגון וטיפוף הרגלים הרוקדות: "וטהר לבנו לעבדך ב־א־מ־ת"...

באולם סמוך, המואר בהירות, כבר יושבים עשרות בחורים מסביב לשולחנות ולומדים תורה, משל כאילו היום בעיצומו. השעות חולפות עוברות. אך כאן הכל למעלה מן הזמן. דומה כאילו נעלם הזמן ונגח יחד עם ימות החול.

^{לפתע נשמע קול רם פולח את אוויר הלילה.} לרגע הנך נדהם, מתאמץ לשמוע של מי הקול הזה ומנין בא, ועד מהרה אתה מבחין בקולו הרוטט של ^{הגאון הקוזיגלובי:} "יום השישי ויכולו השמים". דומיה מוזרה משתררת. הכל ^{מטים אזניהם לשמוע,} לקלוט את פעמי הלב הנלווים אל הקול הרוטט. שעה ארוכה לאחר מכן הנך יושב על מקומך, נתון כולך תחת רושמו של הקידוש הזה בחצות ליל שבת קודש...

בחוץ כבר מפציעים ראשוני קווי השחר. פה ושם מרכין מישהו את ראשו העייף על הספר הפתוח לפניו ומתנמנם חטופות. עד מהרה קמים ויורדים לטבול במקווה וחוזרים רעננים לבית המדרש, לתפילת שחרית.

3. אגב, פעם כשביקר בישיבה בש"ק הרה"ק ר"מ מבויאן-קראקא זצ"ל, והבחורים שעמדו בשולחנו רקדו בעז ומחאו כף. הכיר רבינו בתלמידיו הקרובים שמהססים להצטרף לשלחנו של הרה"ק מבויאן בידעם את דעתו בנידון.

פתח הרה"ק מקחיגלוב את דלת חדרו וקרא להם בקול: לכו, לכו אל השלחן הטהור, "אין שבות במקדש"...

בין הערביים. האווירה נשתנתה, נעשתה רצינית יותר. מתפללים מנחה, ואיזה רגש מוזר מתעורר בלב. יורדים לאולם האוכל, אוכלים בחטיפה כזית עם תוספת כלשהי, שרים "בני היכלא" בניגון לבבי עגמומי. אפלה שוררת באולם. משהו מעיק על לבך ואינך יודע מהו. והנה נשמע קולו הרועד של הגאון הקוזיגלובי: "אומרים בשמו של ר' פישא'לה מסטריקוב, שהסביר את מאמר חז"ל: 'כל שלא נבנה בית המקדש בימיו – כאילו נחרב בימיו', היתכן? והלא כל כך הרבה תנאים ואמוראים צדיקים קדושים היו מאז ועד עתה? אלא הפירוש הוא 'בימיו' – צריך כל אחד להשתתף במשהו בבניית המקדש, ולו בלבינה אחת לפחות..."

הגאון מפסיק את דיבורו. רעדה עוברת את כל גופך. הדברים נוגעים אל לבך. ופתאום פורץ הגאון בבכי מר, בכי פנימי לבבי. בוכה הוא על הלבינה האחת שלו... ואנן. מה נענה. אבתריה? בוש ונכלם הנך חוזר למקומך, מרכין ראשך על השולחן, ואינך מרהיב עוז להסתכל בפני שבת מלכתא, המתגלית בכל עוזה בטרם הסתלקותה. אתה מתכנס בתוך עצמך ועושה את חשבון נפשך... הרגעים מזדחלים לאטם, כאילו קשה גם להם להיפרד מאת שבת קודש...

מברכים על המזון, מתפללים ערבית ומדליקים את האור. אבל שוב אין זה אותו האור מליל אמש.

"המבדיל בין קודש לחול..."

חצות לילה. יורדים לאולם האוכל, לאכול סעודת מלווה מלכה. פה ושם יושבים בחורים בחבורות, אוכלים בצוותא ומספרים סיפורי צדיקים. וכך ממשיכים עוד שעה ועוד שעה, כאילו רוצים הם להתבשם עוד ועוד מריחה של שבת קודש, שעדיין נישא בחלל האוויר...

שבת של ל"א שעות

פרשיה מעניינת הקשורה בהנהגה מיוחדת של ישיבת חכמי לובלין בשבתות, היתה הצעתו של הגביר הנגיד ר' יעקב טירהויז ז"ל להנהיג בישיבת חכמי לובלין את החומרה של האריז"ל לעשות תוספת שעות לשבת קודש, עד שיהיה מספר השעות של שבת – ל"א שעות".

ו'. השוה: בני יששכר מאמרי השבתות מאמר ב', ושם מביא רמז לזה שמצות "זכור את יום השבת" הוא מצוה ל"א בתורה על פי מנין המצות להרמב"ם. וגם בתורה מצינו ענין תוספת "ויסף חמשיתו עליו", ולמד סתום מן המפורש להוסיף מדאורייתא שש שעות – חומש מלבר, ועוד שעה מדרבנן. שהם ל"א שעות.

באיש זה ר' יעקב טיריהו נתיקמו דברי חז"ל "תורה וגדולה במקום אחד", נמנה היה בין הגבירים הגדולים בפולניה, ועסקיו הסתעפו בכל רחבי העולם, נוסף לכך היה בר אוריין, מוקיר ורחים רבנן, ואיהו גופא תלמיד חכם מובהק, שאף הדפיס ספר מחידושי תורה שלו, ליישב את קושיות תוספות על רש"י.

בין שאר הנהגותיו היתה הקפדתו להוסיף ולשמור בכל שבת ל"א שעות, כמנהג צדיקים. חומרה זו נשמרה בהקפדה בכל סניפי החברה, וכל סוכן שעמד אתו בקשרי מסחר חייב היה לחתום על חוזה להשבית את עסקיו, ואף לא לפתוח מכתבים או מברקים בשעות התוספת של שבת.

ר' יעקב לא הסתפק בהקפדתו על מנהג זה, אלא השתדל לעשות נפשות ולהרחיב את מעגל השומרים על מנהג קדוש זה.

בין השאר, נסע במיוחד לישיבת חכמי לובלין, והציע להנהלת הישיבה לאמץ את המנהג הזה בתוככי הישיבה, כאשר תמורת זאת הבטיח לכסות את כל חובות הישיבה.

אולם ההנהלה חששה שבחורי הישיבה לא יוכלו לקבל על עצמם נוהג זה. לבסוף הגיעו לסיכום והוא שילם סך ארבעים אלף זלטי (סכום עתק באותם הימים) על מנת ששתי שבתות בשנה ישמרו הבחורים בישיבה ל"א שעות, (על משקל דברי חז"ל "אלמלי שמרו ישראל שתי שבתות מיד נגאלין").

הרה"ק ר' משה מבויאן זצ"ל נשיא הישיבה סמך ידו על החלטה זו ושיגר אליו מכתבי שבו הביע את שביעות רצונו על כך, וכך כתב:

ב"ה יום ד' פ' דברים תרצ"ז.

יהפוך ה' הימים האלו לששון ולשמחה.

כבוד ידידי הישיבה התורני המצויין חריף ובקי

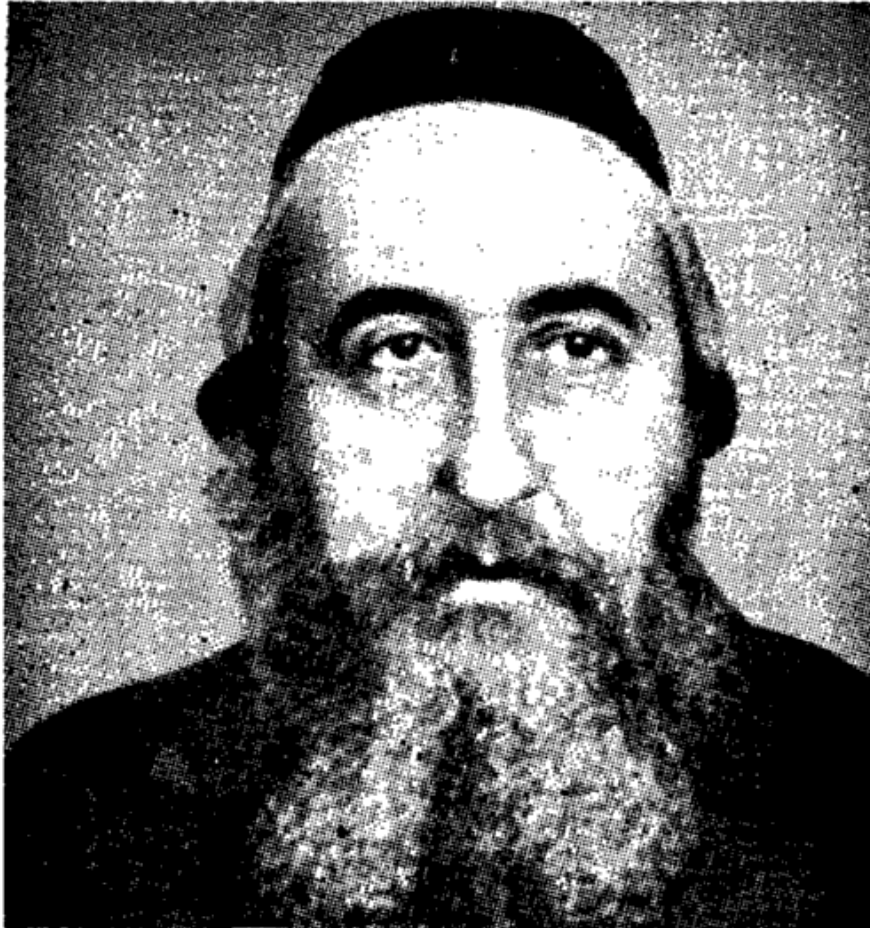
רוחף צדקה וחסד ותיק מו"ה יעקב טיריהו שליט"א.

אחד"ש תורתו ושלוש טובו, יקרתו לנכון הגיעוני, ובנוגע לכמות המספר של תלמידי יח"ל שיהיו שובתים ל"א שעות, הנני נאות להצעתו שיהיה חלות החיוב

בספרו "עקבי יעקב" (עמ' 246) ובהשמטות שם (בילגורייא תרצ"ח הודפס מחדש בשנת תשל"ח) הוסיף ר' יעקב טיריהו עוד מקורות ורמזים למנהג זה.

2. המכתב הודפס בין ההסכמות לספרו של הר"י טיריהו "עקבי יעקב", וכן בספר "דעת משה", סימן ח', שנערך ע"י כותב הטורים.

של השביתה ארוכה על כל התלמידים הנמצאים ביח"ל, אולם בנוגע להגבלת הזמן של השתי שבתות בשנה, כאשר מצד כת"ה יסודר כל התחייבות שלו להנהלת יח"ל אז ברצו"ה יסודר ג"כ מצידנו בחלות הזמן שיהיה בתוקף ולא שנית.



אוצר החכמה

הרה"ק רבי משה מבויאן-קראקא זצ"ל-הי"ד

ותחת אשר בעוה"ר עד כה נתנני דוה כל היום, ירחם השוי"ת שיהיה חסד א"ל כל היום כמנן הל"א שעות, ושיהיה א"ל זועם בכל יומי לאויבנו ושונאינו, ומהר נזכה לראות בשוב ה' את שיבת ציון, והיתה לה' המלוכה והיה ה' למלך על כל הארץ.

ידידו הדו"ש תורתו וטובו מברכו בכל הטוב המצפה לישועת כלל ישראל.

משה במוה"ר שלום יוסף זצ"ל

3. במאמר שפירסם הסופר החרדי רבי חיים שלום פרוש שליט"א (המודיע ג' אלול תשמ"ג) כתב שהדברים מכוונים כהמשך לדבריו הקודמים, וזאת עפ"י דברי הזוהר הק' (ח"ג ל, ב. – לא, א) שם איתא בכונת כתוב זה ששם "א"ל" שהוא שם החסד, כדכתיב "חסד א"ל כל היום" מכניע את הדינים.

ראש השנה^א

בראש השנה היו תלמידי הישיבה שברובם נמנו על עדות החסידים נוסעים לשהות במחיצת רבותיהם, או אז היה מעמיד רבינו את היכל הישיבה המרווח לרשות חסידי ברסלב שהיו עורכים בו את ה"קבוץ" השנתי המסורתי.

רבינו הרגיש תחושת קירבה מיוחדת לחסידות ברסלב המעטירה, באישיותו הפלאית השתקפו גווני הקשת של כל שבטי ישראל, בשלל ססגוניות זו היתה שמורה פינה חמה גם לחסידות מקורית זו, נוהג היה לומר בבדיחותא: ^{אוצר החכמה}

"גורלנו שוה, שכן הם חסידים ללא רבי ואני רבי ללא חסידים".

במיוחד חיבב את תפילתם ואת שיח ליבם שהיה נשפך כגלים נוכח פני ה', לפיכך היה משתתף עמם בתפילתם בראש השנה, ואף התבטא פעם:

"אף שמצד היותי רבה של לובלין היה עלי להתפלל עם הקהילה בראש השנה, אך מעדיף אני להתפטר ממשרתי ובלבד לא להפסיד את התפילה עם חסידי ברסלב".

למעשה התחילו חסידי ברסלב להגיע ללובלין לראש השנה החל משנת תרפ"ח, הדרך לאומן היתה חסומה זה מכבר, מסך הברזל הכבד שירד בין רוסיה לפולין יצר חיץ בין הכא להתם, וכל נסיון מצד חסידי ברסלב לעבור את הגבולות כדי להשתתף ב"קבוץ" ראש השנה באומן עלה בתוהו.

באותה שנה, יזם הגה"ח ר' אהרן לייב ציגלמאן ז"ל-הי"ד, שהיה מגדולי חסידי ברסלב שבפולין לפני השואה, את הרעיון לאסוף את כל החסידים שבפולין לעיר לובלין.

הרעיון שבדבר היה, שכן בבית העלמין של לובלין היו קבורים גדולי עולם, כהמהר"ם מלובלין, המהרש"ל, רבי שלום שכנא ה"חווה מלובלין" ועוד, על כן ראוי להתאסף כולם בעיר זו, כדי שבערב ראש השנה יוכלו ג"כ להשתטח בצוותא על קברי הצדיקים הטמונים שם.

רבי אהרן לייב הנ"ל שיתף ברעיונו זה את ידידו הגה"ח ר' יצחק ברייטער ז"ל, מנשואי הפנים בעדת ברסלב, והלה התלהב מאוד מהרעיון, ושתייהם עשו לו נפשות בקרב כל חסידי ברסלב שבפולין.

4. החומר לפרק זה נמסר ע"י הרה"ג ר' נתן צבי קניג שליט"א מב"ב ותשואות חן לו.

4. על פי קובץ "מבועי הנחל" – ברסלב, קובץ 46 אלול תשמ"א (ע' כ"ו).



או צירי החכמה.

J

22

1

2

10

10.5

מקורב מאוד לרבינו זצ"ל, ורבינו הסכים להעמיד לרשותם את בנין הישיבה לראש השנה. מבעוד מועד סידרו חסידי ברסלב את הנסיעה ללובלין, ופירסמו בעתונות ובבתי החסידים בכל רחבי פולין על התפילות בישיבה, ומכרו גם כרטיסי כניסה שבלעדיהם אי אפשר היה להכנס לישיבה. כשהישיבה מצידה, העמידה לרשותם את ההיכל הגדול לתפילות ואת חדר האוכל והמטבח של הישיבה. והיה זה אכן מסירות נפש גדולה מצד רבינו לאפשר לקיבוץ גדול כזה את השהיה בישיבה בתנאים נוחים.

רבינו היה מרצה מאוד מביאת חסידי ברסלב לישיבה, והיה מתפלל יחד עמם, כשהוא משמש ג"כ כבעל תוקע אצלם.

[illegible][illegible][illegible]

אין געווען אז ער האט דאס געזאגט אז ער האט דאס געזאגט אז ער האט דאס געזאגט
אז ער האט דאס געזאגט אז ער האט דאס געזאגט אז ער האט דאס געזאגט

מכתב מרבי א"ל ציגלמן לרבי י"מ קורמן בנידון הסכמת רבינו לאפשר לחסידי ברסלב להתפלל בישיבה בר"ה תר"צ
בשולי המכתב "אם באפשרותו שיתרצה להיות בעל תוקע אצלינו"

רבינו נהנה מהשהות בצוותא עם חסידי ברסלב, גם בסעודות החג היה מזמין כמה מחשובי החסידים לסעוד על שלחנו⁶.

גם השמחה שהקרינו חסידי ברסלב, הריקודים והנגונים, היו לטעמו של רבינו – שהשמחה היתה חלק מישותו.

גדולי חסידי ברסלב היו נושאים דברים לפני הציבור הגדול, ביניהם, הגה"ח ר' אהרן ליב ציגלמאן, והגה"ח ר' שמחה בורנשטיין, ז"ל הי"ד.

כותב אחד מחסידי ברסלב שהיה בלובלין:

"מרשים ביותר היה סדר התשליך, ההליכה בצוותא אל הנהר ביסטריצה והחזרה ממנו, בריקודים ובשמחה גדולה, השרתה הוד קדומים על רחובות העיר העתיקה, וכשבראש התהלכה הלך רבי מאיר שפירא זצ"ל, הושווה אז לקיבוץ חסידי ברסלב גון כללי מכובד ביותר".

אחרי שהיו בישיבה בר"ה תרצ"א כתבו ראשי חסידי ברסלב לרבינו מכתב תודה וז"ל:

הקיבוץ הק' "חסידי ברסלב" שנאספו יחד לובלינה... מברכים את כבוד הרב הגאון שר התורה, מהר"ם שפירא שליט"א, אבי הישיבה, אב"ד ור"מ דפה לובלין יצ"ו בכתיבה וחתומה טובה, בספרן של צדיקים, ויקוים בו מקרא שכתוב: ועשה מיח"ל [מישיבת חכמי לובלין] חי"ל [חכמי ישיבת לובלין] באפרתה [גי' תרצ"א] וקרא שם [ר"ת: קדושת רבינו אדונינו מאיר שפירא] בבית לחם [ר"ת: חסידי לקוטי מהר"ן] ע"כ.

גם אחרי פטירת רבינו המשיכו חסידי ברסלב להגיע לישיבה כל שנה לר"ה עד פרוץ המלחמה.

6. בפנקסו של תלמיד יח"ל, רבי אברהם העשל ליבני (ליברמן) שליט"א מצאנו דבר תורה נפלא ששמע בעצמו מרבינו בסעודת ליל ר"ה:

כתיב (תהלים מז, ו): עלה אלוקים בתרעה ה' בקול שופר, יש לרמוז כי אלוקים הוא מידת הדין וה' מידת רחמים, וזה הפי': בתחילה שורה בשמים מידת הדין על בני, והיא נהפכת לה' – מידת הרחמים ע"י "קול שופר" ע"כ ודפח"ח.

7. ראה קובץ "מבועי הנחל" – ברסלב, קובץ 34 תשרי תשמ"א (ע' י').

8. ראה לעיל הערה 4.

9. יש לציין שהגה"ק ר' שמעליה מזליחוב זצ"ל היה מחבב ביותר את הספר לקוטי מהר"ן,

אם כלם ידעו העצ מנהיג רשע מורה יצחק מאיר ל' קאסאן
אחריהם את מפקד 228000 טובה לנחיה ל' הואל האמון למן לון את המון
הישיבה ופני למען להחמילי ביה העל עקרון בהחמה רבה ושלוחן חפץ
מדינת מצה לא אנו די כל אמר ואמר, וגם קלון ידעת שכולם מפתים

היום ה' טו' שבט תשס"ח
בית דין פלילי
מזכיר

השאלות והתשובות

צו"י ישיבת חכמי קולין אצל
הצעטעטיגן גלואדלין פאר אינג
אויף ראש-בית פה"צ"

הדפסה ברזולוציית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התוכנה

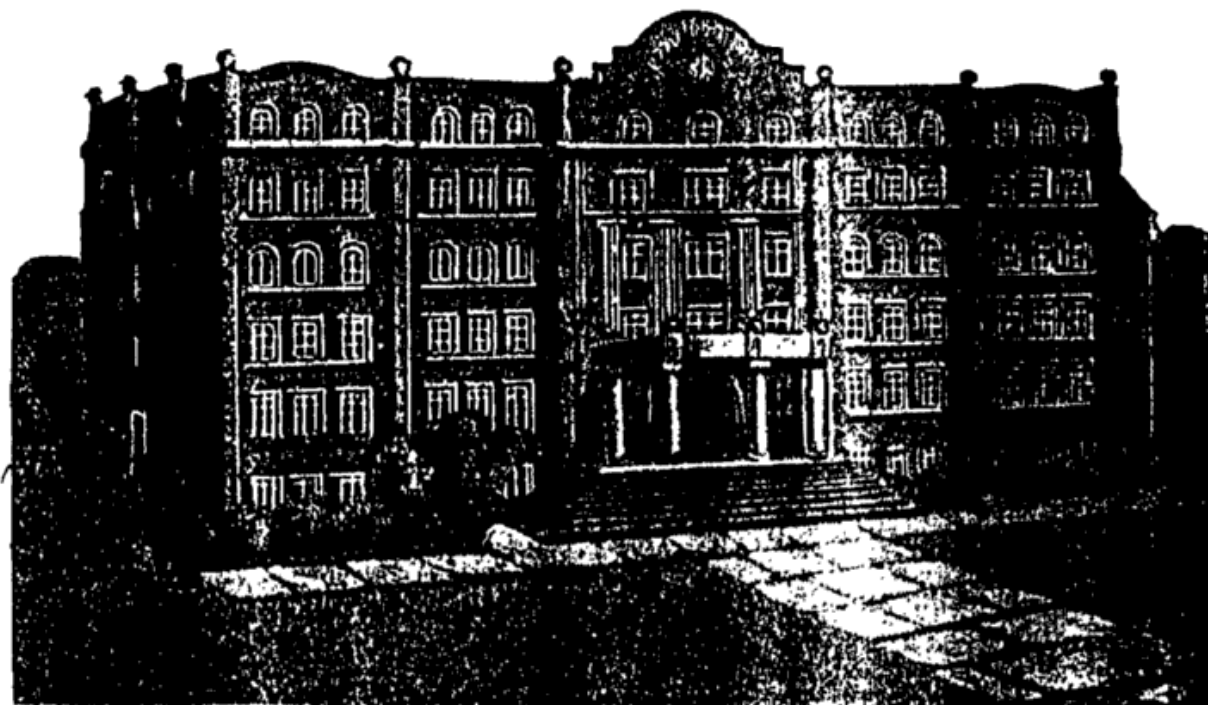
[illegible]

הדפסה בראלוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה-

„Jeszywas Chachmej Lublin“

ישיבת חכמי לובלין

אוצר החכמה



1234567

אוצר החכמה

ישיבת חכמי לובלין
אוצר החכמה
לובלין
הודפס ע"י
המוסד
המרכזי
לשם
הפצת
הדפוס
הזה

POCZTÓWKA.

אוצר החכמה

1234567

כתיבה:

Heinrich Stern
Talmudist
Bratislava
Judeugasse 3.
Slovakia

מכתב מתלמידי הישיבה חיים שטרן מפרשבורג הי"ד אל רי"מ קורמן
ז"ל

"נתחברתי בע"ה אל חסידי רבינו הקדוש מברסלב זי"ע"

מו דעה

א (אלע אנ"ט מוזען זיך בעזארגען מיט ^{אמית 1234567} כרטיס-כניסה צו קענען אריין קוכען אין הויף דער אריינגאנג וועט זיין שטרענג.

ב (דער וואס וויל קויפען א עלי' ראט הסנה מוז קויפען פאר ר"ה אין באלד בעצאהלען.

ג (יעדער מאנ"י חסידי ברסלב ווערט געפעמען צו געבען א געהעריגע טבע. ע ^{אוצר החכמה} אויף „ישיבת חכמי לובלין“.

ד (צו באזיכען דאס בית-המקדש מוז מען אויסקויפען פריער א בילעט. ^{אוצר החכמה}

דאס אלעס זיך ווענדען צו ה' יצחק מאיר קארמאן . ^{הגות}

מודעה ששלחו חסידי ברסלב בענין הנסיעה ללובלין ובו מודיעים בין השאר שמי שרוצה להכנס לראות את דגם בית המקדש בישיבה, צריך להצטייד בכרטיסים מראש

^{דברי יצחק}

העתק ממכתב הרי"מ שפירא זצ"ל

אב"ד ור"מ דס' לובלין מחולל דה ^{אוצר החכמה}

היומי וישיבת חכמי לובלין

אל נדיבי עם חובבי התורה הי"ו

מאיר שפירא

אב"ד ור"מ

דק' לובלין והגליל

ב"ה

המוכ"ז הרבני החסיד היחסן הר' נתן בארסקי נ"י מפה"ק הוא נכד מאירן של ישראל יוצר החסידות הבעש"ט הקדוש ז"ל. ונכד הקדוש מופת הדורות הר' נחמן זצ"ל (מברסלב בעל המחבר הספרים הקדושים לקוטי מוהר"ן סיפורי מעשיות ספר המדות וכו' וכו') ומתפרנס הנהו מיגיע כפו במכירת ספרים. חובה מוסרית איפה על כל חובב תורה לקנות מה מידו לכלכלהו בכבוד. וזכות אבותיו הק' יהי' לכם לסתרה להתברך בכל מילי דמיטב.

לובלין י"א אייר תרצ"ג

יהודה מאיר שפירא אב"ד ור"מ דק' לובלין

מכתב המלצה שכתב רבינו לאחד מחשובי חסידי ברסלב, רבי נתן ברסקי ז"ל

יום הכיפורים

בליל יום הכיפורים היה רבינו מתפלל בתור "רב העיר" בבית הכנסת העתיק של המהר"ם מלובלין זצ"ל.

כשחזר לישיבה היה יושב באולם בית המדרש במקומו, ולומד עם התלמידים משניות מסכת יומא, כשהוא מאריך בחדושי תורה מפולפלים בענינא דיומא, והדברים היו שמחים כנתינתם מסיני.

רבי אלתר שנור ז"ל מביא תיאור על ליל יום הכיפורים בישיבה:

"בליל יום-כפור, כבר מאוחר מאד בלילה, באולם הישיבות הגדול של יח"ל יושבים מספר בחורים, לומדים, משוחחים בחסידות, ומתפלפלים ביניהם. חלק מנמנם על גבי הסטנדרים. והנה —

בפתח עומד הרב זצ"ל, עטוף בטלית וקיטל, וקולו, קול-הלביא, רועם:

— ל-ה-ת-י-ד-ע — — —

הכל נשאים יושבים כרתוקים למקומותיהם; אולם אין הרב חפץ בזאת, ומיד משתלהב ריקוד בן שעתיים... מכל החדרים באים הבחורים בחפזה... הריקוד גובר עם ההתלהבות... הרב לוחט כולו... נעלמת הרצינות החמורה של יום-כיפור... הכל שמחים, קורנים, בשליחותם הקדושה: 'להתודע ולהגלות כי הוא מלך על כל הארץ'. לאחר כל זאת פתח עוד הרב באמירת דברי תורה על הפיוט המושר. מובן — שעל שינה כבר לא חשב אף אחד..."

בתפילת מוסף היו בכיותיו של רבינו בוקעי רקיעים, כל המתפללים קיבלו התעוררות עצומה למשמע תפילתו.

במוצאי יום הצום, נדהמו התלמידים לראות את רבינו כשהוא עומד בפתח חדר האוכל ובידו כד חלב חם, והוא מוזג לכל אחד כוס שתיה חמה בסבלנות אהבית, רק כשגמר לחלק לכל תלמידי הישיבה נפנה רבינו בעצמו לשתות.

חג הסוכות

חג הסוכות בצילא דמהימנותא של רבינו בלובלין נחוג בהתרוממות רוח

והיה נוהג ללמוד בו הרבה עם תלמידיו, גם הרחיק מקוהגלוב זצ"ל מביאו הרבה בספריו על התורה ועל המועדים.

אוצר החכמה

עילאית, ואם בכל ימות השנה שררה במחיצתו אורית שמחה בבחינת "עוז וחזקה במקומו", הרי ב"זמן שמחתנו" היתה השמחה גדולה שבעתיים, שעות על גבי שעות היו התלמידים ובני הקהילה יושבים עם רבינו בצל דפנות הסוכה ומפליגים לעולמות עליונים של שירה וזמרה, ומקיימים בהידור את מצות היום "ושמחת בחגך והיית אך שמח".

כטוב לבו של רבינו בשמחת החג, היה שופע דברי תורה וחכמה עד שהסובבים אותו לא היו מרגישים בשעות הארוכות שעברו – חלפו להם.

פעם פתח פיו בחכמה ודרש לפני תלמידיו מקור נפלא לנוסח ספרד המונים בסדר ה"אושפיזין" את משה ביום ד' ואת יוסף ביום ו'. ולא כמנהג אשכנז שמקדימים את יוסף למשה.

הביא רבינו על כך את דברי הגמרא בסוכה (ג"ה ע"א) האומרת, שהשיר שהלוויים היו אומרים ביום ג' דחולו של מועד (יום ד' דסוכות) הוא "מי יקום לי עם מרעים", וביום ה' דחולו של מועד (ו' דסוכות) הוא "הסירותי מסבל שכמו".

אוצר החכמה

פסוקים אלו הם באמצעם של הפרקים, ובכל זאת התחילו הלוויים בשירם בהם. ומכאן מוכח – שיום ד' דסוכות, בו אמרו: "מי יקום לי עם מרעים", הוא "אושפיזא" של משה, כי הגמרא (סוטה י"ג ע"ב) מזכירה את הפסוק "מי יקום לי עם מרעים" בהקשר למשה; ושיום ו' דסוכות, בו אמרו: "הסירותי מסבל שכמו" הוא ה"אושפיזא" של יוסף, כי במסכת ראש השנה (דף י"א ע"ב) מוסב "הסירותי מסבל שכמו" על יוסף!

והדברים מאירים ושמחים!

באחד השנים הוצרך רבינו להלוות הלואה גדולה כדי שיוכל להשלים את בניית סוכת הישיבה, כשישב רבינו בליל סוכות עם התלמידים אמר:

— כידוע, שרויים אנו בחג הסוכות, לפי ספרי המקובלים, "בצילא דמהימנותא" (בצל השכינה הנאמנה). אנו כאן – פנה לתלמידי הישיבה המסובים סביבו – בסוכה זו, יושבים גם בנגלה "בצילא דמהימנותא"; בצל האשראי שלי, בגלל ה"קרדיט" שיש לי על הלוואתי... לולי זאת – היינו צריכים לתור לנו סוכות של ידידים לסעודותינו...¹⁰.

10) אגב, רבינו היה מקפיד מאוד לומר בתפילות את כל הפיוטים והיוצרות הנמצאים במחזור, וכה מעיד תלמידו הגר"ש הלוי וואזנר שליט"א:

"רבינו הקפיד לומר את הפיוטים שהותקנו לאמרם בשעת התפלה. אפילו היוצרות לשבתות שבין פסח וחג השבועות, גם אלה שבברכת קריאת שמע לפני "גאל ישראל", לא דילג

מלבד סוכת הישיבה היתה לרבינו סוכה פרטית ששימשה לו גם כמקום התבודדות במשך כל ימות השנה.

אוצר החכמה

מתאר אחד התלמידים:

"סוכה זו נבנתה לפי תכנית מיוחדת, שהוכנה ע"י הרב בעצמו והצטיינה ביפיה הפנימי, קירות הסוכה כוסו בצבעים שונים מבריקים ועליהם ציורים נפלאים מעשה ידי אמן מענינא דיומא, כולל ציור אמנותי של יח"ל בזעיר אנפין.

הסידורים הפנימיים – ספה, שולחן וארון ספרים, מותאמים לגדלה של הסוכה, משכו המוני סקרנים שהפליאו את טעמו הטוב של הרב בהידור מצוות".

אוצר החכמה

פורים

אוצר החכמה

לשיא השמחה "למעלה מן הכלים" הגיעה הישיבה ביום הפורים. ביום נעלה זה שבו נפעלים כל עניני הקדושה תחת מעטה "בדיחותא", בא לידי ביטוי עילאי קשר האהבה העז ששרר בין הרב והתלמידים.

כמנהג ישראל תורה הועבר כביכול ביום זה "השלטון" לידי התלמידים.

במשך כמה שנים כיהן כ"רב של פורים" התלמיד המצויין שמריל פינסטרבוס ז"ל-ה"ד, שהיה ממובחרי תלמידי הישיבה, והיה מוכיח כל שנה מחדש את כוחו בשזירת דברי תורה ואגדה בחריפות ופלפול, גימטריות ופרפראות לחכמה להנאת כל תלמידי הישיבה.

אוצר החכמה

אחד מרגעי השיא בסעודת הפורים היה כאשר רבינו הזכיר עצמו לפני ה"רב של פורים": "יהודה מאיר בן מרגלה להוושע בכל טוב..." ואף נתן לו "פדיון", כשהוא מאריך בספורי צדיקים על כוחו של "הרב של פורים" באותה עת שהוא יושב על כסא מלכותו.

תלמיד הישיבה, הג"ר נתן לוברט זצ"ל היה רגיל לספר על "הרב של פורים" בישיבה שהביא רמז למנהג שצריך לשתות בליל פורים עד עלות השחר, ממשנה

עליהם, באמרו: איך אפשר לפסוח על פיוטי "ברח דודי", המלאים בכל חרוזיהם השתפכות נפשית באהבת כנסת ישראל אל דודה הקב"ה! גם ביום כיפור, היום הקדוש, נהג לאמור את כל הפיוטים הנכללים במחזור, גם את אלה שלפני שמונה עשרה, נהירנא פעם אחת, בשבת שבין פסח לעצרת, ראיתיו שהוציא מבית עקד ספריו את כל הסידורים – ממהדורות ודפוסים שונים – כדי לזכות אותנו, תלמידיו, באמירת פיוטי ה"אהבה" שאינם שכיחים בכל הסידורים, כשהוא מספר לנו מעשה מצדיקי אמת בענין גודל ערך אמירת פיוטי "ברח דודי".

מפורשת בריש מסכת ברכות, שכן במסכת פסחים (פו:) שנינו: השותה כוסו בבת אחת הרי זה גרגרן שנים – דרך ארץ, ולפי זה ראוי לחלק את שתית הכוס לחצי. והרי המשנה אומרת בפירוש – כל מה שאמרו חכמים עד חצות מצותה עד שיעלה עמוד השחר...

נח"י 1234567

חג השבועות

מעמד מיוחד היה לחג מתן תורתנו בחצרות ישיבת לובלין. הלא זה חג של "לומדי התורה" העמלים בתורה כל ימות השנה, ומי אם לא תלמידי ישיבת לובלין השמים ימים כלילות בלימוד התורה"ק ישמחו ויעלזו בקבלת יום זה.

נח"י 1234567

אמנם לילה שלם של לימוד תורה ללא תת נים, היה חזיון נפוץ בין תלמידי לובלין, אך בליל שבועות היה בזה טעם מיוחד. היכל הישיבה היה שטוף אורות, מאות תלמידים וביניהם "בעלי בתים" מהעיר לובלין והסביבה שבאו להתבשם מקודשת היום ישבו ועסקו בתורה, ואור שפוך על פניהם. התגלמות זוהרת של דברי הזוה"ק: "כד יתבין ישראל ועסקין בתורה קודשא בריך הוא אומר לפמליא דיליה חזו בני חביבי דקא משתכחין בצרה דיליה ועסקין בשמחה דילי".

בלילה זה היה רבינו נוהג לחלק את ה"ששה סדרי משנה" בין התלמידים כדי לסיימם יחדיו באותו הלילה.

אוצר החכמה

לילה של יגיעה בתורה משיבת נפש.

ולמחרת בתפילת שחרית שיאו של החג, רבינו קורא את האקדמות, וקול בקול הארי מתנשא בחלל הישיבה, התלמידים והאורחים מטים אזנם כאפרכסת ושומעים כל הגה.

הרב קורא בהטעמה:

"צבי וחמיד ורגיג דילעון בלעותא"

והיה במלים אלו ובעיקר באופן שבו נאמרו ע"י רבינו לרדת לעמקי השיתין של כל נפש ולהצית בכל לב אש אהבה עזה לתורה אשר כל חפצים לא ישוו לה.

ולאחריהם "עשרת הדברות" שהיו נקראים ויוצאים מפי משגיח הישיבה הרב הקדוש רבי שמעלי מז'ליחוב באימה וביראה.

אשרי עין ראתה ושמעה זאת.

שבתות ומועדים בישיבת חכמי לובלין קלא

מן הראוי להביא כאן חידוש נפלא שכותב רבינו בהסכמתו לספר "שלחן חי" שי"ל בלובלין בשנת תרצ"ג, שם דן בדברי המרדכי פ"ח דשבת הכותב: ^{אוצר החכמה}

...^{אוצר החכמה} "ומביצה קלופה ששאלת אמאי לא חיישינן לרוח רעה כדאיתא פ' כל היד, יפה כתבתם ודלמא לא שכיח בינינו אי נמי כתבי הקודש שעליהן מצילין".

רבים נלאו להבין את דברי המרדכי ולמצוא את פשר השאלה והתשובה.

וכותב על כך רבינו חידוש מבריק:

ולפענ"ד פשוט עפ"ד הרוקח ז"ל בה' שבועות סי' רצ"ו שכתב וז"ל מנהג ^{אוצר החכמה} אבותינו שמושיבין התינוקות ללמוד בשבועות וכו' ואח"כ מביאין ביצה מבושלת וקלופה הקליפה ממנה וכתוב עליה ויאמר אלי בן אדם וכו' וקורא הרב כל תיבה והנער אחריו ומאכילין לנער וכו' ע"ש. ^{אוצר החכמה}

ועתה תובן השאלה והתשובה בהגהת ^{אוצר החכמה} מרדכי הנ"ל – שהנה על כרחך בשבועות לא היו כותבים לתינוקות את הפסוק על הביצה, אלא קודם החג, ואם כן היתה ביצה קלופה שעבר עליה הלילה, ואמאי לא חשו לרוח רעה? וע"ז השיב המרדכי שני תירוצים, א' דלמא לא שכיח בינינו רוח רעה, אי נמי אפילו שכיח – כתבי הקודש שעליהם מצילין... עכ"ד ודפח"ח.